

Balletirepetiitori töö erineb täiesti tantsija omast. Sinu käe all on olnud andekaid tantsijaid, kelle kujunemist ja edu oled näinud. Kes on sulle jäänud rohkem meelde?

Repetiitori töö on võrreldes tantsija omaga väga erinev, see on komplitseeritum. Kui oled piisavalt kaua tantsinud, siis tunned oma võimeid ja oskusi ning oskad nende peale oma rollid üles ehitada. Kui oled repetiitor või pedagoog, pead arvestama selle tantsija võimetega, kellega töötad. Sa ei tohi ennast peale suruda ja nõuda, et sinu lahendus on ainuvõimalik, vaid pead oskama näha tantsija eeldusi ja võimalusi ning püüdma selle kaudu teda suunata. Tantsija häid külgi on vaja välja tuua vastavalt tema eeldustele ja omadustele.

Repetiitori töös olid minu õpetajateks Mai Murdmaa ja Alla Šelest. Maiga sidus mind väga pikaajaline koostöö. Õppisin temalt suurt nõudlikkust, süvenemist ja põhjalikkust. Mai põhimõtteks oli, et liigutused on alati allutatud osa sisemisele alltekstile. Ta oli ka väga musikaalne ja nõudis, et liigutused oleksid täpselt muusikas. Kuna liigutused pidid olema tehtud sisemiselt rollist lähtuvalt, siis ei tohtinud olla ka mingit teesklust ega pealiskaudsust. Selle nimel tehti palju tööd. Alla Šelest oli jällegi suur stiilimeister ja temalt õppisin, kuidas seda repetiitorina balleti lavaküpseks ettevalmistamisel edasi anda.

Ma armastasin väga noorte inimestega töötada, see oli mulle repetiitorina huvitav avastamata maa. Suurt rõõmu valmistas näiteks sel ajal balletikooli lõpetanud Priit Kripson, kellele Mai usaldas Raskolnikovi osa Pärdi muusikale loodud balletis „Kuritöö ja karistus“. Me alustasime Priiduga seda rasket psühholoogilise lavastuse osa nullist, kuid ta oli ääretult töökas, usaldas mind ja süvenes sellesse. Esietendusel istudes ja Priidu sügavat esitust nautides tundsin uhkust, et olin ühele noorele tantsijale tuule tiibadesse puhunud. Hiljem sai temast Sakamaal Karlsruhe balleti ja siis Belgias Flandria Kuningliku Balleti solist.

Mul on hästi meeles ka koostöö Tiit Helimetsaga. Tiit oli äsja teatrisse tulnud ja Mai valis ta kohe Maigret Mägiga Raveli balletti „Daphnis ja Chloë“. Nad esinesid väga musikaalselt, tundeliselt ja plastiliselt ning võin öelda, et meie lavastuse tulemus oli väärt tööd ja pingutusi. Siit algaski Tiit Helimetsa tähelend. Järgmine suur roll oli tal Prokofjevi „Romeos ja Julias“, ajal mil Ameerikast tuli Estoniasse praktikale Molly Smölen. Mollyst sai Tiidule Julia. Proovides saigi alguse nende kahe tantsija suur armastus. Etendusele andis see muidugi eriliselt õrna tundelisuse ja õnnestumise – nende Romeo ja Julia läks sügavalt hinge. Lõppkokkuvõttes viis Molly Smölen meilt ära selle suurepärase tantsija. Tiit läks laia maailma ja on teinud väga suurt karjääri. Ta on praegu esitantsija San Francisco balletis. Mul oli muidugi terve hulk noori inimesi, kellega on olnud väga hea koostöö, ka Saima Kranigi, Tanja Voronina, Inge Arro, Eve Andre, Juri Jekimovi ja paljude teistega. Selle kahekümne kaheksa aasta jooksul käis minu repetiitorikäe alt läbi mitu põlvkonda tantsijaid, kes on jätnud sügava jälje meie balletiajalukku.

Repetiitorina töötasid sa ka Toomas Eduriga?

Toomas Edur tegi minuga oma esimese rolli, see oli Mai Murdmaa lavastuses Pärdi muusikale. Mulle meenub ka, kui ta lõpetas balletikooli ja tantsis Minkuse

„Paquitas“ mehevariatsiooni väga ilusa sisemise temperamendiga. Ma hindan eriti, kui temperament pole avalik, vaid just vaoshoitud. See oli ühe koolilõpetaja kohta väga hea tehniline tulemus, mis näitas juba siis, et seda poissi ootab ees hea tulevik... Ja nii läkski. Toomasest ja Agest kujunes armastatuid ja hinnatuid solistipaare Londoni Kuninglikus Balletis ning sellist asja on juba väga raske saavutada.

Praegu olen väga vaimustatud ühest meie praegusest balletikooli lõpetajast Ketlin Ojast, kes tantsis möödunud aasta lõpetamisel Gabriel Davidssoniga valge luige *adagio*'t sellise musikaalsusega ja nii tundliku kehanärviga, mida ma ühel nii noorel inimesel ei olnud aastaid näinud. Tõepoolest, ma olin samuti väga vaimustatud, kui ma nägin sedasama *adagio*'t Toomas Eduri ja Age Oksa esituses. See oli ajal, mil nad töötasid Londonis ja käisid meil Eestis „Luikede järves“ tantsimas. See on üks ülimalt elamus, kui sa näed visuaalselt igat nooti, mida viiul mängib. Sellised elamuslikud rolliesitused on olnud veel Tiit Härmi Daphnis ja Kaie Kõrbi Giselle, neis ühinevad harmooniliselt kehatundlikkus muusika ja rolli sügavus. Sealhulgas peavad balletikaanonitele vastavad liigutused olema samuti õigustatud. Mulle ei piisa sellest, kui tehakse lihtsalt liigutusi. Need võivad olla kui tahes perfektselt sooritatud, aga kui ma ei näe nende taga muusikatunnetust ja tantsija enda suhtumist sellesse, mida ta esitab, jääb sellest väheseks. Muidugi on ka head nn puhast muusika tantsimist, mida vaatan ka meeleldi. Aga elamuse jaoks vajan tantsijalt just sellist lähenemist.

Pärast Estoniat jätkasid viisteist aastat Soomes balletipedagoogina. Kuidas on Soomes õpetada ning milline on seal Eestiga võrreldes balletihuvi ja tase?

Töö on mind tõesti tihti viinud meie põhjanaabrite juurde ning olen töötanud Tampere, Helsingis, Keraval, Vaasas ja kõige pikemalt Seinäjoel. Need on kõik olnud erakoolid, kust suunatakse andekamaid lapsi edasi Helsingi ooperi- ja balletiteatri kooli, mis valmistab ette teatritantsijaid. See ongi nende erakoolide üks eesmärki, et need sõeluvad välja andekaid õpilasi, keda on võimalik saata edasi õppima. Helsingis, Kuopios ja Turus on võimalik omandada ka pedagoogilist tantsuharidust.

Kui võrrelda tänapäeva tantsijate taset ja publiku huvi balleti vastu, siis on see meil ja Soomes üsna võrdne, kuid Eestis tundub klassikaline ballett olevat tähtsamal kohal.

Miks lõpetasid möödunud aastal oma pedagoogitöö Seinäjoel?

Minu kogemused Seinäjoel olid väga head, kuid kool, kus ma õpetasin, lõpetas lihtsalt oma tegevuse. Omanik vedas kooli tegevust üle kolmekümne aasta, kuid kahjuks oli ta väga väsinud ja läks pensionile. Sellega lõppes ka kooli tegevus. Seinäjoel on küll ka teine erakool, kus võib balletti õppida, kuid mina tundsin, et ei soovi minna enam teise kooli õpetama.

Pärast sünnipäeva tegite Jänisega endale kingituse ja veetsite septembri viimase nädala Prahas. Külastasite Praha Rahvusteatri, kus etendati tuntud lavastaja Kenneth Greve'i „Luikede järve“.